

---

**September 2013**

# Är din verksamhet särskilt utsatt för korruptionsrisk?

---

Drygt ett år har passerat sedan den reviderade svenska mutlagstiftningen trädde ikraft den 1 juli 2012. Under året som gått har antikorrupktion minst sagt varit ett hett ämne i media och samtidigt har medvetenheten om och insatserna mot korruption ökat inom det svenska rättsväsendet. På det stora hela tycks korruptionsfrågor få ett allt större fokus i samhället och det finns god anledning för många företag och offentliga aktörer att se över sin riskhantering. För att kunna göra en så god bedömning som möjligt är det viktigt att riskbedömningen grundar sig på de specifika risker som finns för verksamheten ifråga, såväl interna som externa risker. Vid riskbedömningen kan bl.a. den rapport som publicerades av Brottsförebyggande rådet (Brå) i juli i år "Den anmälda korruptionen i Sverige – Struktur, riskfaktorer och motåtgärder", (Rapport 2013:15), där särskilt korruptionsutsatta branscher och situationer identifieras, vara till viss vägledning. Elisabeth Eklund, Partner, och Sofia Karlsson, Associate, kommenterar nedan rapporten och lämnar avslutningsvis några råd kring viktiga åtgärder för antikorrupktionsarbete.

## Omfattningen av Brås rapport

Som rubriken för Brås rapport antyder bygger den på den anmälda korruptionen i Sverige, dvs. den synliga korruptionen som upptäcks och anmäls. Rapporten bygger på ärenden som inkommit till Riksenheten mot korruption, dvs. den enhet hos åklagarmyndigheten som handlägger brottsmisstankar om givande och tagande av muta i Sverige. Under åren 2003-2011 utredde enheten totalt 684 ärenden vilka nu är avslutade och därutöver ytterligare 1284 påstådda korruptionsärenden. Rapporten kan inte sägas ge en fullständig bild över korruptionen i Sverige i och med att det kan förväntas finnas stora mörkertal men den ger ändå en värdefull fingervisning om vilka omständigheter som riskerar att leda till korruption och vilka branscher och sektorer som särskilt riskerar att drabbas av den. Nedan följer en kort beskrivning av några slutsatser från rapporten. En fullständig version av rapporten finns tillgänglig [här](#).

## Muttagaren oftast inom offentlig sektor - mutgivaren oftast inom privat sektor

Korruption beskrivs ofta som "maktmisbruk" i betingelsen att en individ som tar emot en muta ofta befinner sig i en sådan position att denne kan missbruka en ställning av makt och position i syfte att gynna sina egna intressen. I linje med denna beskrivning visar Brås rapport att den typiske muttagaren är en individ som antingen har en

---

**September 2013**  
**Är din verksamhet  
särskilt utsatt för  
korruptionsrisk?**

maktposition i egenskap av chef eller som på annat sätt genom sin kompetens eller ställning kan påverka beslut i sin yrkesroll. Enligt rapporten finns dessa muttagare i regel inom den offentliga sektorn medan mutgivaren huvudsakligen är en privatperson eller en representant från ett företag inom den privata sektorn.

**En femtedel av ärendena avser korruption "business to business"**

En vanlig feluppfattning är att mutlagstiftningen inte tillämpas på transaktioner inom den privata sektorn och att mutor därmed inte aktualiseras i s.k. "business to business" situationer mellan två privata företag. Viktigt att notera är dock att mutbrottslagstiftningen är tillämplig även på mutor och andra otillbörliga ageranden inom den privata sektorn. Att korruption förekommer även där framgår också av Brås rapport som visar att en femtedel av de ärenden som granskats avser korruption inom den privata sektorn. Tendensen att anmäla brott inom den privata sektorn har enligt vår bedömning varit historiskt mycket lägre men i och med att fler och fler företag (och även myndigheter) inför s.k. whistleblowing-system för att anställda anonymt ska kunna anmäla eventuella oegentligheter som t.ex. mutbrott, får sådana anmälningar och utredningar förväntas bli vanligare i framtiden.

**Muttagaren liksom mutgivaren är oftast en medelålders man i tjänstemannaposition**

Enligt rapporten är den vanligaste mutsituationen att en privatperson eller någon från ett privat företag mutar en offentliganställd inom stat, kommun eller landsting. Bland Riksenheten mot korruptions ärenden dominerar medelålders män i tjänstemannapositioner som såväl mutgivare som muttagare.

**Tre branscher beskrivs vara särskilt utsatta för korruption**

I rapporten beskrivs bygg och anläggning, tillverkning samt parti- och detaljhandel vara tre branscher som är särskilt utsatta för korruption. Byggbranschen, som redan i andra genomförda granskningar utmärkt sig för problem med ekonomisk brottslighet, sticker ut även bland Riksenheten mot korruptions ärenden. Nära en tredjedel av alla påstådda mutgivare är verksamma inom bygg- och anläggningssektorn.

Vår erfarenhet är dock att vissa företag inom dessa branscher pga. den historik som finns idag ser särskilt allvarligt på korruption och har sett till att vidta särskilt effektiva s.k. compliance-program och utbilda ledningen och anställda för att förhindra korruption.

**Offentlig upphandling är ett särskilt riskområde**

Offentlig upphandling tas upp som ett särskilt riskområde i Brås rapport. Som exempel nämns genomförandet av stora upphandlingar kring exempelvis infrastruktur, skolor och förvaltningsbyggnader eller avseende löpande tjänster på lokal nivå såsom sophämtning och fastighetsunderhåll. I sådana större upphandlingar rör det sig ofta om betydande värden, många konkurrenter och för vissa företag kan vinst i upphandlingen

---

## September 2013

### Är din verksamhet särskilt utsatt för korruptionsrisk?

vara avgörande för fortsatt verksamheten vilket kan leda till en vilja att påverka upphandlingen och därmed ökar också riskerna för korruption i dessa sammanhang.

Som ett led i riskbedömningen noterar vi att det med den reviderade lagstiftningen skedde en skärpning i förhållande till just upphandlingssituationer och att ett företag där en företrädare har fällts för korruptionsbrott – utöver övriga sanktioner vid en fällande dom – enligt upphandlingslagstiftningen även kan riskera att bli uteslutet ur kommande offentliga upphandlingar.

#### Vanligast är mutor av låga värden och enklare slag

När det kommer till vad mutorna består av visar Brås rapport föga förvånande att det sällan handlar om särskilt komplicerade transaktioner med höga värden, mellanhänder och utlandskonton. Sådana ärenden förekommer givetvis men de ingår då ofta i större utredningar som ett led i annan brottslighet och hamnar därför hos andra utredningsenheter än hos Riksenheten mot korruption. I tre av fem ärenden hos Riksenheten mot korruption består den aktuella mutan enbart av ett ekonomiskt värde i form av en betalning i pengar. Oftast handlar det om relativt låga värden, sällan överstigande en tusenlapp, som erbjuds av individer i utbyte mot olika typer av gynnsamma beslut såsom bygglov eller utskänkningstillstånd. Vanligt förekommande är också mutor som kan sägas ha både ett ekonomiskt värde och ett personligt värde, exempelvis om mutan består i en resa, en teknikprodukt eller en nöjesupplevelse.

#### Storstadsregionerna dominerar statistiken

När det kommer till korruptionens utbredning i landet visar Brås rapport att ärenden som rör korruption är vanligast i de tre storstadsområdena. Stockholms län dominerar statistiken (45 %) följt av Skåne (11 %) och Västra Götaland (10 %). Även om storstadsregionerna dominerar i antalet ärenden visar rapporten att korruptionsbrott förekommer över i stort sett hela landet. I detta sammanhang kan även nämnas att 43 av Riksenheten mot korruptions ärenden har någon form av utlandskoppling. Av dessa ärenden står den privata sektorn för nästan två tredjedelar (63 %). Det rör sig om alltifrån anställda i Sverige som har erbjudits mutor från utländska leverantörer till svenska medborgare med utlandstjänst som påstås gjort sig skyldiga till givande av muta i anställningslandet.

#### Avslutande kommentarer - tips kring arbetet för att förebygga korruption

Sammantaget visar Brås rapport att det finns en korruptionsproblematik i Sverige som måste tas på allvar och hanteras. Rapporten bör ses som ett viktigt bidrag till det arbetet genom att den lyfter fram riskområden och riskfaktorer och därmed ökar kunskapen om var korruptionsriskerna finns för kommunala förvaltningar, statliga myndigheter och privata företag. Förhoppningen är givetvis att ökad kunskap och medvetenhet ska leda till att förebyggande åtgärder mot korruption vidtas i högre

---

**September 2013**  
**Är din verksamhet  
särskilt utsatt för  
korruptionsrisk?**

utsträckning och därmed att korruptionen i samhället ska minska. Samtidigt bör aktörer i de uppekade branscherna vara medvetna om att de särskilt riskerar att bli föremål för prövning framöver.

Det är vår erfarenhet att förebyggande åtgärder i form av verksamhetsspecifika compliance-program är av central betydelse för att minska riskerna för korruption i en verksamhet. Compliance-program bör bestå dels av handfasta riktlinjer till ledning och anställda i kombination med utbildning där det ges tillfälle att lära sig grunderna i reglerna kring givande och tagande av muta och närliggande brott, känna igen riskabla situationer, diskutera olika scenarier och dra erfarenheter och hitta gemensamma förhållningslinjer för verksamheten i fråga. Dels för att öka medvetenheten inom den egna organisationen angående dessa frågor och dels för att vägleda de anställda i hur de bör gå tillväga i olika situationer. Här kan företaget eller myndigheten också välja att ställa ännu högre krav än lagstiftningen för att företaget rent etiskt inte vill förknippas med vissa affärsmetoder även om de förvisso kanske är lagliga. Ett compliance-program ger också en möjlighet att införa rutiner för hur verksamheten ska agera i händelse av att något oegentligt ändå sker, såsom att en anställd eller företaget självt anklagas för korruption. Implementering av ett verksamhetsspecifikt compliance-program tar förvisso tid och kostar pengar men det bör uppmärksammas att alternativet riskerar att bli betydligt dyrare, inte minst med hänsyn till riskerna för betydande goodwillförlust. Det är enligt vår erfarenhet även viktigt att företagets ledning "lever som den lär" och att det finns en kontinuerlig uppföljning och levande diskussion kring dessa frågor.



Elisabeth Eklund,  
Partner / Advokat



Sofia Karlsson,  
Associate